

oprávněn, zpět vzíti pachtované pozemky, které teprv po 1. srpnu 1914 byly propachtovány» stanoví vlastnost pozemku (ne náležitost pachtýře).

Nejvyšší soud nevyhověl dovolacímu rekursu.

Důvody:

Výklad, kterého se napadeným usnesením dostalo ustanovení § 13 lit. b) opatření Stálého výboru Národního shromáždění ze dne 8. října 1920, čís. 586 sb. z. a n. srovnává se úplně se zákonem. Výjimkou z předpisu § 8 opatření stanoví se v § 13 lit. b), že obnova pachtu nastane, jde-li o pozemek, který byl propachtován teprve po 1. srpnu 1914, z čehož plyne a contrario již dle doslovu tohoto předpisu, že na zemědělské pozemky, které vlastníkem byly propachtovány již před 1. srpnem 1914, se výjimka ta nevztahuje, a že nárok pachtýřův na obnovu pachtu takového pozemku dlužno posuzovati dle pravidla, vysloveného v § 8 opatření Stálého výboru. Datum 1. srpna 1914 zvolené v § 13 lit. b) cit. opatření, jež se též vyskytuje v § 6 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., nasvědčuje tomu, že souvisí s válečnými událostmi, jež způsobily změnu poměrů hospodářských. Právě tak jako dlouhodobý pachtýř, jenž válečnými poměry pachtu pozbyl, nebo se ho musel vzdáti, má ustanovením § 6 zák. ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. býti chráněn proti vlastníku, jest zase účelem předpisu § 13 lit. b) opatření, aby vlastník, který dosud zemědělský pozemek sám obdělával, ale válečnými událostmi byl donucen po 1. srpnu 1914 dáti ho do pachtu, došel ochrany proti pachtýři. Jak tato tendence § 13 lit. b) opatření Stálého výboru, tak i jeho doslov, — nebť podle něho nebylo učiněno podmínkou, že pachtýř, jenž spachtoval pozemek po 1. srpnu 1914, musí býti totožným s pachtýřem, který ho měl v pachtu již před tímto termínem — zřejmě dokazují, že podmínkou nároku na obnovu pachtu dle § 8 opatření Stálého výboru jest chleďně pozemků v § 13 (tohoto opatření) uvedených, aby pozemek byl propachtován již před 1. srpnem 1914 — lhostejno komukoli a že tedy požadavek kontinuity pachtu v jedné rukách určitou řadu let, vyslovený v § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. neplatí pro oprávnění pachtýřovo na obnovu pachtu dle § 8 cit. opatření Stálého výboru, a proto také jest správným závěr rekursního soudu, že ustanovením první věty § 13 odst. b) opatření Stálého výboru byla určena vlastnost pozemku, nikoli osoby pachtýřovy.

Čís. 1023.

Zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. o zajištění půdy drobným pachtýřům.

Majetkem církevním, podléhajícím požadovacímu zákonu, jsou též pozemky, z nichž kanovníci dle nadační listiny mají nárok na výtěžek. Lhostejno, zda pozemky mají po té, kdyby se kapitola rozešla, připadnouti zbyvším kanovníkům.

(Rozh. ze dne 19. dubna 1921, R II 135/21.)

Soud první stolice přiznal drobným pachtýřům požadovací nárok ku pozemkům, jež připsány byly do vlastnictví kapitole a z nichž dle nadační listiny měli kanovníci nárok na užitky a jimž měly po případném rozjetí se kapitoly připadnouti do vlastnictví. Rekursní soud nárok zamítl. Důvody: Dle § 1 zákona o zajištění pudy drobným pachtýřům podléhá tomuto zákonu i statek církevní. Církevním statkem jest onen movitý a nemovitý majetek, jenž slouží přímo neb alespoň nepřímo účelům církevním, účelům bohoslužebným, anebo slouží k zvelebování zbožných myšlenek; majetek takový může vynášeti ovšem také užitky; než i požitky ty slouží zase církevním účelům: pobírá-li tedy duchovní požitky z onoho majetku, pak je pobírá jen proto, aby vykonal ony bohoslužebné úkony, kterých ten který statek církevní docíleti chce. Vždy zůstane účel, spojený s církevním statkem, věcí hlavní a významu podružného mají prostředky (jednotlivé úkony a osoby, úkony ty vykonávající), jež onomu účelu slouží. I celá řada nadací sleduje týž účel bohoslužebný, slouží přímo nebo nepřímo k zvelebování zbožných myšlenek a, ježto nadace jako právnická osoba sama žádných úkonů k dosažení onoho účelu vykonal nemůže, musí osoba fysická — osoba kněžská — úkony ty vykonávati a za to jest osoba ta odměněna pobíráním požitků, spojených s nadací. Vždy jest i zde docílení nadačního účelu věcí hlavní a duchovní, úřad svůj vykonávající, jest pouhým prostředkem, sloužícím onomu účelu. V našem případě nesleduje však nadace onoho účelu, nýbrž výtěžek nemovitostí, v nadační listině ze dne 14. dubna 1869 poznačených, má dle obsahu listiny té sloužiti lepší subsistenci šesti v K-i bydlících kanovníků, má tedy, jak finanční prokuratura správně udává, sloužiti ku zlepšení hmotného postavení kanovníků; běží tu vlastně o pensijní fond pro takové kanovníky, kteří již nemohou dostáti povinností duchovního úřadu; nadační majetek jest tudíž věnován osobám kněžským, jež svůj úřad již zastati nemohou (str. 2 nadační listiny). Kanovníkům, v nadační listině poznačeným, jsou sice uloženy jisté povinnosti, mají totiž každoročně jednu mši sv. sloužiti (*Sacrum unum legant*); avšak z celého obsahu listiny plyne, že čtení mše není hlavním účelem nadace, nýbrž účelem jejím jest, jak zmíněno, zlepšení hmotných poměrů vysloužilých kanovníků. Jest pravda, že cit. zákon mluví všeobecně o statku nadačním, aniž by rozeznával jednotlivé účely nadační, avšak nadační statek jest v zákoně na roveň postaven se statkem církevním; ježto však statek církevní slouží, jak shora vyličeeno, hlavně náboženským a církevním účelům, má soud rekursní za to, že zákonu tomu pouze podléhá ono nadační jmění, které sleduje podobný cíl, jako majetek církevní. Je-li tomu tak, pak nepodléhá nadační jmění, o něž tu jde, zákonu ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., a nelze proto dotyčným drobným pachtýřům přiznati požadovací nárok na postoupení částí sporných pozemků do vlastnictví pokud se týče do pachtu. Nelze také přehlížeti, že zmíněný zákon zrušuje z části majetek soukromý, jest to zákon výjimečný a sluší jej proto vykládati způsobem obmezujícím. Pro názor soudu rekursního jest konečně i duch citovaného zákona, neboť dle něho má býti hospodářsky slabší občan podporován; zákon má tu na mysli majetnou osobu, a to fysickou nebo právnickou z jedné strany, kterážto osoba má ještě dosti ostatních zdrojů pro své účely, a nemajetného pachtýře, ze strany druhé. V našem případě jest však vůči hospodářsky slabšímu pachtýři osoba ku práci z větší části

neschopná a na požitky nadačního jmění odkázaná; takové osobě odebrati pensijní fond nebylo by v úmyslu zákona. Lze ovšem namítati, že kanovníci obdrží za odebrané jim pozemky cenu kupní; avšak jest obecně známo, že vnitřní hodnota dnešní koruny jest mnohem méně cennou, nežli koruna předválečná, přecež i v tomto ohledu by stěžovatelé utrpěli značnou újmu na nadačním majetku, kdyby majetek ten jim byl odebrán.

N e j v y š š í s o u d obnovil usnesení prvního soudu.

D ů v o d y:

Nelze přisvědčiti mínění rekursního soudu, že na pozemky, jež stěžovatelé požadují, se zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., nevztahuje. Podle zákona ze dne 15. dubna 1920, čís. 311 sb. z. a n., rozumějí se statky církevními ve smyslu § 1 zákona ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n. nemovitosti kterékoliv církve nebo náboženské společnosti vůbec, jako pozemky kostelní, zádušní, farní, obroční a pod. Pozemky stěžovateli požadované jsou všechny připsány do vlastnictví kollegiatní kapitole, jejím majetkem a tudíž pozemky církevními. Podle nadační listiny mají kanovníci toliko nárok na výtěžek, který jest mezi ně rozdělití podle ustanovení nadační listiny, kdežto podstata náleží do vlastnictví kapitoly jako korporace. Nemuže tedy býti o tom řeči, že pozemky jsou soukromým vlastnictvím kanovníku, nýbrž pozemky jsou vlastnictvím kapitoly a jako takové majetkem církevním. Nesejde na tom, že zmíněné pozemky, kdyby kapitola přestala trvati, připadnouti mají do vlastnictví zbyvších kanovníků a, kdyby těchto nebylo, chudým města. Rozhoduje stav v době vyhlášení zákona a v této době byly a jsou dosud pozemky vlastnictvím kapitolním. Také nemá žádného významu, zda pozemky jest či není pokládati za pozemky obroční. Zákon ze dne 15. dubna 1920 čís. 311 sb. z. a n. vypočítává jako statky církevní, na něž se zákon ze dne 27. května 1919, čís. 318 sb. z. a n., vztahuje, příkladno pozemky kostelní, zádušní, farní, obroční a pod. Pozemky, o které zde jde, nejsou-li pozemky obročními, slouží přece účelu zcela podobnému jako pozemky obroční, totiž výživě osob duchovních a proto jest je též zařaditi mezi pozemky, ku kterým se vztahuje zmíněný zákon. Důvod, z kterého rekursní soud požadovací nároky dovolacích stěžovatelů zamítl, tudíž neobstojí.

Čís. 1024.

Úprava pachtovného z polních hospodářství a zemědělských pozemků (opatření Stálého výboru Národního shromáždění ze dne 8. října 1920, čís. 586 sb. z. a n.).

Pachtovné bylo po 1. lednu 1918 nově ujednáno, převzal-li pachtýř po tomto dni placení veřejných dávek, které do té doby hradil propachtovatel ze svého.

(Rozh. ze dne 19. dubna 1921, R II 145'21.)

V roce 1914 uzavřel František J. s propachtovatelem pachtovní smlouvu na 12 let za určité pachtovné; veškeré daně, přírážky a ostatní veřejné dávky měl hraditi propachtovatel ze svého. V únoru 1918 vstoupil